

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Görüşleri ve Beklentileri

Kerim Gündođdu¹, Zehra Sedef Coşkun², Canan Albez³ ve Erdal Bay⁴

Özet

Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının eğitim fakültelerinin son sınıf ikinci döneminde okutulmakta olan öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin görüşlerini ve beklentilerini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda araştırmacılar tarafından geliştirilen anket, 2009–2010 öğretim yılında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda öğrenim gören ve öğretmenlik uygulamasına katılan 110 öğretmen adayından 89'una uygulanmıştır. Verilerin analizi sonucunda öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adayları için yararlı olduğu; ancak, uygulama öğretmenlerine, okul koordinatörüne ve uygulama öğretim elemanlarına ilişkin var olan durum beklentiler ile karşılaştırıldığında, beklentilerinin daha üst düzeyde olduğu görülmüştür. Sonuç olarak, uygulama sürecinde karşılaştıkları sorunların uygulama etkinliklerinin amaçlarını gerçekleştirme düzeyini düşürdüğü ve öğretmen adaylarının beklentilerini karşılamadığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik uygulaması, öğretmen adayı, sınıf öğretmenliği

¹Yrd. Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi, K.K.E.F., Eğitim Bilimleri Bölümü, Erzurum, gundogduk@gmail.com

²Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Y. Lisans Öğrencisi, Erzurum

³Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Doktora Öğrencisi, Erzurum

⁴Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, K.K.E.F., Eğitim Bilimleri Bölümü, Erzurum

The Opinions and Expectation of Teacher Trainee About Teaching Practice

Abstract

The aim of the study was to investigate the expectations and opinions of the senior prospective teachers on the course of teaching practicum. Under the light of this general aim, a researcher-made questionnaire was administered to 89 volunteer prospective classroom teachers (out of 110) attending to Ataturk University Kazım Karabekir Education Faculty in 2009-2010 academic year. The results suggested that the school field experiences and the course regarding these experiences were beneficial. However, the problems met by prospective teachers during field experiences in schools decreased the level of fulfilling the goals of the program. In that sense, the teaching practicum program and the activities in the schools were seemed to be away from meeting the expectations of prospective classroom teachers currently.

Key Words: Teaching field practice, prospective teachers, classroom teaching

Giriş

Öğrenme, geçirilen yaşantılar yoluyla gerçekleşir. Öğrenci ne kadar yaparak ve yaşayarak zengin yaşantılar geçirirse o kadar yasama hazır hale gelir, etkili ve verimli öğrenme yollarını keşfetmeyi öğrenir. Bu yalnız okul öncesi veya ilköğretim öğrencileri için değil, formal eğitim kurumlarında öğrenim gören öğrenciler için genel bir eğitim kuralı haline gelmiştir. Bu bağlamda kuramı değil, uygulamayı ve yaparak, yaşayarak öğrenme felsefesini öne çıkaran John Dewey büyük önem sahiptir. Dewey'e göre, öğrenen bireylerin karşılaştıkları problemleri çözme süreci en iyi o problemin bulunduğu çevrede yapılan öğretim ile olasıdır. Bu bağlamda, öğrencileri bu yönde eğitecek ve onlara bu yaşantıları sağlayacak olan öğretmenlerin ve öğretmenin yetiştirme sürecinin ne kadar önemli olduğu açıktır.

Yine bir Amerikalı bir eğitimci olan J.F.Brown öğrencilerin yaşamlarında en fazla etki ve nüfuza sahip olan faktörün belki de öğretmen olabileceği gerçeğine dikkati çekmektedir. Öğretim programları, örgüt, donanım ve malzeme önemli olmakla beraber, bunlar öğretmenin canlı kişiliğiyle ve sahip olduğu tüm pedagojik donanımıyla yaşama geçirilmedikçe pek az öneme sahiptir ya da anlam taşır (Hesapçioğlu, 2008).

Öğretmenlerin çağın gereksinimini karşılayacak yeterlikte yetişmiş olması toplumsal gelişme için büyük önem taşımaktadır. Bu önem öğretmenlerin, bireyin gelişiminde ve sosyalleşmesinde çeşitli roller üstlenmesini zorunlu kılar. Bu rollerden en önemlisi bilginin öğrenciye kazandırılmasına rehberlik etme rolüdür. Bu rolüyle öğretmen öğrencisinde istendik davranış değişikliklerini oluşturur, ona iyi ilişkiler kazandırır ve onu becerikli kılar (Gürses, Bayrak, Yalçın, Açıkıyıldız, & Doğan, 2005).

Bu derece önemli olan öğretmenlik mesleği Türkiye'de, Cumhuriyetin kuruluş yılları ile profesyonel anlamda meslek olarak kabul edilmiştir. Bu dönemde çıkartılan 439 sayılı ve 1924 tarihli Orta Tedrisat Muallimler Kanunu ile öğretmenlik mesleği müstakil bir meslek haline gelmiş, öğretmenler ilk, orta, yüksek öğretim öğretmenleri olarak üç gruba ayrılmış ve mezun olmaları gereken okullar belirlenmiştir (Kılıç, 2009). Bu okullardan mezun olacak öğretmen adaylarının hangi özelliklere sahip olacağı da, günün ve zamanın gerektirdiği programlara işlevsellik kazandırılarak belirlenmeye çalışılmıştır..

Öğretmen eğitimi, alan bilgisi, genel kültür ve öğretmenlik meslek bilgisi olmak üzere üç boyutta ele alınmaktadır. Öğretmen adayı elde ettiği genel kültür ile çağa ayak uyduracak, olayları yorumlama ve problemleri çözmeye daha etkin davranışlar sergileyecek; alan bilgisi ile

öğretimini yaptığı alana ilişkin bilgi, beceri, tutum ve değerleri öğrencilerine benimsetecek; öğretmenlik meslek bilgisi ile de sorumlu olduğu alanın öğretimini en iyi biçimde gerçekleştirecektir (Küçükahmet, 2002). Küçükahmet'e göre öğretmen olacak kişi kime, niçin, nerede ve nasıl öğretecektir sorularının yanıtını öğretmenlik meslek bilgisi dersleri ile edinecektir. Bu dersler içerisinde yer alan öğretmenlik uygulaması dersi öğretmen adaylarının edindiği teorik bilgileri kullanabilme becerisini sergileyebileceği derslerden birisidir.

Öğretmenlik uygulaması hizmet öncesi öğretmen yetiştirmede en önemli deneyimlerden biridir ve öğretmen olma yolunda son sınıf öğrencilerinin öğretmenliğe doğru giden sürecin bir ön çalışmasıdır. Bu nedenle 1998 yılında eğitim fakültelerinin yeniden yapılanmasında, Okul Deneyimi I ve II'den sonra öğretmen adaylarının fakülte okul işbirliği çerçevesinde okullarda yaptıkları son çalışma olarak eğitim programının bir parçası haline gelmiştir. YÖK/Dünya Bankası işbirliği ile geliştirilen Millî Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında tüm öğretmen yetiştiren kurumların programları 1998'den beri standart hale getirilmiştir. Yeni öğretmen yetiştirme müfredatında alan eğitimi derslerinde kuram ve uygulama ağırlıklı derslere dengeli bir biçimde yer verilmiştir. Uygulama ağırlıklı derslerin öğretmenlik deneyimi kazandırma açısından en önemli olanları da okullarda yapılan çalışmaları içeren okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersleridir. Okul deneyimi dersinde, öğrenciler, okul deneyimi kılavuzunda belirlenen etkinlikleri, görevlendirildikleri okullarda, uygulama öğretmeni önderliğinde kılavuz kitapta belirlenen sırayla, haftada dörder ders saati olarak yapmakta ve haftalık raporlarını ilgili öğretim elemanına teslim etmektedirler. Öğretmenlik uygulaması dersinde ise öğrenciler bir yandan ders gözlemlerine devam ederken diğer yandan da uygulama öğretmenlerinin gözetiminde ders anlatmaktadırlar.

Fakülte-okul işbirliği ile gerçekleşmesi öngörülen öğretmenlik mesleği ile ilgili uygulamaların genel amacı, öğretmen adaylarına alan kültürü, genel kültür ve meslek bilgisi derslerinde kazandıkları bilgi, beceri, tutum, değer ve alışkanlıkları mesleki ortamda etkili ve verimli olarak kullanma olanağı sağlayarak, onların bireysel ve mesleki gelişimlerine katkıda bulunmaktır (Hacıoğlu & Alkan, 1997). Gökçe ve Demirhan'a (2005) göre öğretmen yetiştirme programlarındaki okul uygulamalarının en önemli işlevi, öğretmenlik mesleğinin tanıtılması ve bu doğrultuda katılımcı işbirliği ile okullarda görevli olan uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarının mesleki gelişimine katkıda bulunabilmesidir. Yeniden yapılandırılan öğretmen eğitimi programında sekizinci yarıyıldaki yer alan "Öğretmenlik Uygulaması" dersi kuramsal bilgilerin uygulamaya dönüşmesini sağlayan önemli bir derstir. Bu ders öğretmen adayının uygulama okulunda değişik sınıflarda öğretmenlik yaparak öğretmenlik yeterliliklerini geliştirebilme, alanının ders programını anlayabilme, ders kitaplarını değerlendirebilme, ölçme ve değerlendirme yapabilme, uygulama sırasında kazanmış olduğu deneyimleri arkadaşları ve uygulama öğretim elemanı ile paylaşmasını amaçlamaktadır (YÖK, 1998). Bu derste öğretmen adaylarının uygulama okullarında uygulamadan sorumlu öğretmenlerin gözetiminde, altı saatlik okul gününün en az üç saatinde uygulama yapması, diğer zamanlarda ise gözlem yapması beklenmektedir. Fakülte'deki iki saatlik derste de uygulama okullarındaki ders sunumları ile ilgili tartışma ve değerlendirmelerin yapıldığı bir öğrenme ortamı oluşturulması öngörülmektedir. Öğretmenlik uygulaması etkinlikleri, öğretmen adaylarının lisans eğitimi sürecince öğrenmiş oldukları teorik bilgileri, gerçek okul ve sınıf ortamında deneme ve uygulama yapmaları açısından hayati bir öneme sahiptir. Bu uygulama faaliyetleri sayesinde öğretmen adaylarına, hizmet öncesinde kendilerini deneme ve eksikliklerini giderme olanağı sunulmaktadır. Böylece öğretmen eğitimi, sadece eğitim fakültesinde yürütülen teorik bir eğitim olmaktan çıkarılmaktadır.

Öğretmenlik uygulaması dersi ile ilgili yurt içi ve yurt dışında pek çok araştırma yapılmıştır. Hacıoğlu (1990) tarafından yapılan ve öğretmenlik uygulamalarında karşılaşılan sorunları ortaya çıkarmak üzere yapılan çalışmada, uygulama etkinlikleri sürecince öğretmen adaylarına mesleki deneyim kazanabilecekleri yeterli öğrenme ortamlarının sağlanmadığı, öğretmen adaylarının kendilerini ders öğretmenlerinden daha az yeterli buldukları, öğretmen

adaylarının gerekli denetiminin ve değerlendirilmesinin eksik kaldığı tespit edilmiştir. Gündoğdu (1998) tarafından yapılan bir araştırmada, okulların fakülte ve okul işbirliğine çok önem verdikleri tespit edilmiştir. Uygulama öğretmenlerinin seçiminde dikkatli davranılması gerektiği ve özellikle birleştirilmiş sınıflı köy ilköğretim okullarına olabildiğince çok öğretmen adayı gönderilmelidir sonuçlarına ulaşılmıştır. Kiraz'ın (2002) konuyla ilgili gerçekleştirdiği bir başka araştırmada, öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması sırasında derslerinin planlanması, sınıf yönetimi, öğretim modeli ve materyal seçimi konularında uygulama öğretmenlerinden yeterince rehberlik alamadıklarına işaret edilmektedir.

Sevim (2002) tarafından yapılan bir diğer araştırma sonucunda ise stajyer öğretmenlerin uygulama öğretmeni olarak görevlendirildiği, üniversitede görev yapan öğretim elemanlarının ders yüklerinin fazla olması nedeniyle okul deneyimi dersine yeterince vakit ayıramadıkları, fakülte-okul işbirliği programında, bireylerin görev ve sorumluluklarını yerine getirmelerini sağlayacak denetim mekanizmasının bulunmadığı gözlenmiştir. Ayrıca Okul Deneyimi-I kılavuzu, daha anlaşılır bir duruma getirebilmek için, yeniden yazılarak bir öneri olarak sunulmuştur. Şişman ve Acat (2003) tarafından gerçekleştirilen bir başka araştırmada, öğretmenlik uygulaması çalışmalarının öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği ile ilgili algılarını anlamlı ölçüde farklılaştırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Azar'ın (2003) gerçekleştirdiği araştırmanın bulguları, tarafların (fakülte öğretim elemanı, uygulama öğretmenleri ve öğretmen adayları) tümünün okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin yararlılığına katılmakta olduklarını ortaya koymaktadır. Ancak bu derslerin daha sağlıklı yapılması için tarafların daha fazla eşgüdümlü çalışmalarının zorunlu olduğu ve bunun için bu konularla ilgili bir hizmet içi eğitim ya da seminer düzenlenmesinin yararlı olacağı elde edilen bulgular arasındadır. Çalışmaya katılan öğretmen adayları, fakülte öğretim elemanlarından yeterli ilgi görmediklerini ve onlar tarafından yeterince gözlemlenip değerlendirilmediklerini bildirmişlerdir. Yine öğretmen adayları, öğretim elemanlarının hazırladıkları dosyayı incelemede gerekli özeni göstermediklerini vurgulamaktadır. Bunların yanı sıra adaylar uygulama öğretmenlerinin özenli seçilmediğini, daha çok okul müdürüne yakın kişilerin görev aldıklarını belirtmişlerdir. Uygulama öğretmenleri de fakülte'deki öğretim elemanları tarafından yeterince aydınlatılmadıklarını ifade etmişlerdir.

Gökçe ve Demirhan'ın (2005) gerçekleştirdikleri araştırmanın bulgularına göre; öğretmen adayı, uygulama öğretmeni ve öğretim elemanı arasındaki işbirliğinin yeterli düzeyde olmadığı, uygulama öğretmenlerinin ders materyalleri geliştirilmesi sürecinde yeterince destek olmadıkları ve uygulama öğretmenleri ile öğretmen adaylarının görüşleri arasında uygulama öğretmenleri lehine anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Uygulama öğretmenlerinin üstelendikleri görev ve sorumluluklar açısından kendilerini daha olumlu değerlendirdikleri gözlenmiştir.

Paker (2005) tarafından yapılan ve uygulama öğretmenleri ile uygulama öğretim elemanlarının, öğretmen adaylarına, öğretmenlik uygulaması sürecinde dönüt sağlayıp sağlamadıklarını belirlemek amaçlanan araştırmada ise, öğretmen adaylarının neredeyse tamamının uygulama öğretim elemanından dönüt aldıkları belirlense de, bu dönütlerin çoğu eksik düzeltme ya da zayıf yönlerin belirtilmesi şeklinde gerçekleşmektedir. Bu bulguya ek olarak, öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun uygulama öğretmeninden yeterli dönüt alamadıkları ve uygulama öğretim elemanlarının öğretmen adaylarının derslerini çok az izledikleri, dolayısıyla, izleme sayısının az olması dönüt alma sıklığını ve olasılığını azalttığı bulgularına ulaşılmıştır.

Davran'ın (2006) yapmış olduğu ve ilköğretim kurumlarında gerçekleştirilen öğretmenlik uygulaması dersinde uygulamada karşılaşılan sorunları ortaya çıkarmanın amaçlandığı araştırmada, öğretmen adaylarının, öğretmenlik uygulaması dersi ile öğretmenlik yeterliklerinin arttığı; uygulama derslerinin dinlenmesi, uyulması gereken kurallar hakkında bilgi verilmesi ve uygulama öğretmeni ile görüşülerek başarıyı artıracak önlemler alınması konularında uygulama öğretim elemanından kaynaklanan sorunların olduğu görülmüştür.

Bunlara ek olarak, derse ilişkin kaynak kitapların bulunmasında yardımcı olma, günlük plan hazırlanması konusunda yardımcı olma, sınıf dışı etkinliklerde yardımcı olma ve öğretmen adayının performansının değerlendirilmesi konularında da uygulama öğretmeninden kaynaklanan sıkıntılar tespit edilmiştir.

Dallmer de (2004, akt. Özkılıç, Bilgin & Kartal, 2008), öğretmen eğitiminde yer alan uygulamaların başarılı olmasının taraflar arasında öngörüldüğü gibi gerçek bir işbirliği sağlanmasına bağlı olduğuna dikkat çekmiştir. Ona göre, uygulama öğretmenleri, öğretim elemanları ve öğrenciler arasında paylaşılan deneyimler ve yapılan eleştiriler değişimi destekleyecektir. Hascher, Cocard ve Moser (2004, akt. Özkılıç, Bilgin & Kartal, 2008) öğretmen adaylarının ve uygulama öğretmenlerinden adayların uygulama derslerindeki mesleki gelişimlerini değerlendirmelerini istemiştir. Taraflar değerlendirmeleri derse hazırlık, dersin planlanması, öğretimi ve değerlendirilmesi boyutlarında gerçekleştirmişlerdir. Öğretmen adaylarının ve uygulama öğretmenlerinin değerlendirmelerine göre aday öğretmenlerin öğrenmelerinde artış ve gelişme kaydettikleri belirlenmiştir. Ancak uygulama öğretmenleri araştırmanın tüm boyutlarında öğretmen adaylarının bildirdiğinden anlamlı olarak daha fazla gelişme olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmen adaylarının uygulama dersinden önce ve sonra öğrencilere karşı olan tutumları ölçüldüğünde, uygulama dersinden sonra daha olumlu tutum sergiledikleri gözlenmiştir. Bu bulguların adayların mesleki gelişmelerini destekler nitelikte olduğu belirtilmiştir.

Tüm bu çalışmalarda ortaya konan sonuçlardan anlaşılmaktadır ki, öğretmenlik uygulaması dersi hizmet öncesi öğretmen eğitiminde önemli bir yere sahiptir. Yapılan bu çalışmada da Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda okuyan ve uygulama sürecine katılan öğretmen adaylarının okul uygulama öğretmeni, okul koordinatörü ve öğretim elemanı hakkındaki görüşleri ile bu uygulamalara ilişkin beklentileri belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi, Erzurum İl Millî Eğitim Müdürlüğü Fakülte-Uygulama Okulu İşbirliği projesi kapsamında yürütülen öğretmenlik uygulaması dersinde, 2009-2010 eğitim öğretim yılında Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalında öğrenim gören öğretmen adaylarının, uygulamaya ilişkin görüşleri ve beklentileri incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

1. Öğretmen adaylarının uygulama sürecinde uygulama öğretmeni hakkındaki görüşleri nelerdir?
2. Öğretmen adaylarının uygulama sürecinde uygulama öğretim elemanı hakkındaki görüşleri nelerdir?
3. Öğretmen adaylarının uygulama sürecinde uygulama okul koordinatörü hakkındaki görüşleri nelerdir?
4. Öğretmen adaylarının uygulama okulu, uygulama okulundaki etkinlikler ve uygulama dersine ilişkin beklentileri nelerdir?

Sayıtlar

1. Araştırma kapsamında öğretmen adaylarının veri toplama aracına verdikleri yanıtlar gerçeği yansıtmaktadır.
2. Araştırma kapsamında geliştirilen ölçeğin kapsam geçerliğini sağlamak için uzmanlardan elde edilen bilgiler yeterlidir.

Sınırlılıklar

Araştırma,

1. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında öğrenim gören ve ankete katılmayı kabul eden 89 öğrenci ile,
2. Öğretmen adaylarının araştırmacılar tarafından hazırlanan veri toplama aracına verdikleri yanıtlardan elde edilen bilgilerle sınırlıdır.

Yöntem

Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüşlerini ve beklentilerini değerlendirmek amacıyla yapılan bu çalışmada betimsel yöntemlerden biri olan tarama modeli kullanılmıştır (Karasar, 2002).

Çalışma Grubu

Uygunluk örneklemesinin benimsendiği bu çalışmada, 2009–2010 öğretim yılında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda öğrenim gören ve öğretmenlik uygulamasına katılan 110 tane son sınıf öğretmen adayından 89'u çalışmaya katılmayı kabul etmiştir. Öğretmenlerden 42'si (%47,2) kız ve 47'si (%52,8) erkektir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı, araştırmacılar tarafından ilgili alanda önceden yapılmış araştırmalar incelenerek ve uygulamada gerçekleştirilen etkinlikler göz önüne alınarak geliştirilmiştir. Beş dereceli likert tipi maddeleri barındıran “Öğretmen Adaylarının Uygulama Dersine İlişkin Görüşleri ve Beklentileri Anketi” üç konu alanı uzmanı tarafından incelendikten sonra, araştırmanın yapıldığı bölümden 20 öğretmen adayına pilot uygulaması yapılmış ve son halini almıştır. Veri toplama aracında, öğretmen adaylarının uygulama dersine ilişkin görüşlerini tespit etmeye yönelik dört başlık altında 28 madde yer almaktadır. Her maddeye verilecek cevap kodları 1.00 ile 5.00 arasında değişmektedir. Elde edilen ortalamaların yorumlanmasında “Kesinlikle katılmıyorum (1.00-1.80, çok olumsuz); Katılmıyorum (1.81-2.60, olumsuz); Kararsızım (2.61-3.40, orta); Katılıyorum (3.41-4.20, olumlu); Kesinlikle Katılıyorum (4.21-5.00, çok olumlu)” derecelemesi kullanılmıştır. Veri toplama aracının Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0.84 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin girişi sırasında tüm maddelerin işaretlendiği anketler değerlendirmeye alınmıştır. Verilerin analizinde SPSS 15.0 paket programı kullanılmıştır. Araştırma için öğretmen adaylarından toplanan verilerin betimsel analizi yapılmıştır. Maddelerin her biri için ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde öğretmen adaylarının okul uygulamasına ilişkin görüş ve beklentilerinin belirlenmesi amacıyla uygulanan anket formundan elde edilen verilerin analizi alt araştırma soruları doğrultusunda verilmiştir.

1. Öğretmen adaylarının uygulama sürecinde uygulama öğretmeni hakkındaki görüşleri

Araştırmanın birinci alt problemi, “Öğretmen adaylarının uygulama sürecinde uygulama öğretmeni hakkındaki görüşleri nelerdir?” şeklinde ifade edilmektedir. Katılımcıların araştırma

kapsamına alınan sorulara vermiş oldukları tepkilerle ilgili ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmen adaylarının okul uygulama öğretmenine ilişkin görüşlerinin ortalama ve standart sapma değerleri

	\bar{x}	S.S.
2. Uygulama sürecinde okula ve sınıflara uyum sağlamama yardım etti.	3,36	1,17
1. "Öğretmenlik Uygulaması" dersi hakkında yeterli bilgisi olduğuna inanıyorum.	3,30	1,19
3. Okul kurallarının uygulanması konusunda bilgi verdi.	3,20	1,20
4. Uygulama sürecinde uyulacak çalışma programını hazırladı ve uyguladı.	3,08	1,18
8. Sınıf disiplini konusunda bana rehberlik etti.	3,02	1,21
7. Uygulama faaliyetleri süresince gerekli araç ve gereçleri sağladı.	2,94	1,14
9. Çeşitli öğretim yöntem ve teknikleri konusunda rehberlik yaptı.	2,92	1,25
10. Uygulama süreçleri sonunda bana dönüt ve düzeltmelerde bulundu.	2,86	1,25
11. Uygulama faaliyetleri ile ilgili bir gözlem ve değerlendirme dosyası tuttu.	2,73	1,22
6. Zamanı verimli ve etkili kullanma becerisi geliştirmemize rehberlik yaptı.	2,72	1,12
5. Uygulama dersinden önce yapmam gereken hazırlıklar hakkında bilgi verdi.	2,67	1,21
Genel Ortalama	2,98	

Tablo 1'deki bulgular incelendiğinde çalışmaya katılan öğretmen adaylarının, uygulama öğretmeniyle ilgili olarak, uygulama dersi hakkında yeterli bilgisinin olması ($x=3,30$ /orta); uygulama sürecinde okula ve sınıflara uyum sağlamalarında yardımcı olması (3,36/orta); okul kurallarının uygulanması konusunda bilgi vermesi (3,20/orta); çalışma programını hazırlayıp uygulaması (3,08/orta); zamanı verimli kullanma becerileri geliştirilmesine rehberlik etmesi (2,72/orta); uygulama süreci sonunda dönüt ve düzeltmelerde bulunması (2,86/orta) ile ilgili maddelere verdikleri tepkilerin orta düzeyde olduğu görülmektedir. Tabloda öğretmen adaylarının uygulama öğretmenin davranışları ile ilgili görüşlerinin genel ortalamasında orta düzeyde olduğu (2,98) görülmektedir. Sonuç olarak öğretmen adaylarının uygulama öğretmeni hakkındaki görüşlerinin orta düzeyde olduğu ve uygulama öğretmenlerinin uygulama dersi sürecinde görevlerini yeterince yerine getiremedikleri söylenebilir.

2. Öğretmen adaylarının uygulama sürecinde uygulama öğretim elemanı hakkındaki görüşleri

Araştırmanın ikinci alt problemi, "Öğretmen adaylarının uygulama sürecinde uygulama öğretim elemanı hakkındaki görüşleri nelerdir?" şeklinde ifade edilmektedir, Katılımcıların araştırma kapsamına alınan sorulara vermiş oldukları tepkilerle ilgili ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Öğretmen adaylarının uygulama öğretim elemanlarına ilişkin görüşlerinin ortalama ve standart sapma değerleri

	\bar{x}	S.S.
12. Uygulama çalışmaları hakkında yeterince bilgi verdi.	2,98	1,40
13. Uygulamaya yönelik değerlendirmeler hakkında bilgi verdi.	2,91	1,34
14. Uygulama okulu ile etkili bir iletişim kurdu.	3,11	1,26
15. Uygulama dersini dinledi, dönüt ve düzeltmelerde bulundu.	2,40	1,27
16. Uygulama öğretmeni ile görüşerek başarıyı artırmama katkı sağladı.	2,49	1,34
Genel Ortalama	2,78	

Tablo 2'deki bulgular incelendiğinde öğretmen adaylarının, uygulama öğretim elemanı ile ilgili olarak, uygulama çalışmaları hakkında yeterince bilgi vermesi (2,98/orta); değerlendirmeye yönelik bilgi vermesi (2,91/orta); uygulama okulu ile etkili iletişim kurması (3,11/orta) ile ilgili maddelere verdikleri tepkilerin orta düzeyde olduğu görülmektedir. Ayrıca öğretmen adaylarının, uygulama öğretim elemanının, uygulama dersini dinlemesi, dönüt ve düzeltmelerde bulunması

(2,40/olumsuz); uygulama öğretmeniyle görüşüp başarılarına katkı sağlaması (2,49/olumsuz) ile ilgili maddelere verdikleri tepkilerin olumsuz düzeyde olduğu görülmektedir. Sonuç olarak öğretmen adaylarının, uygulama öğretim elemanı hakkındaki görüşlerinin (2,78) orta düzeyde olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre, öğretmen adaylarının uygulama öğretim elemanı ile olan iletişime ilişkin görüşleri daha yüksek ağırlığa sahip olmakla birlikte, onlardan yeterince rehberlik alamadıkları söylenebilir.

3. Öğretmen adaylarının uygulama sürecinde uygulama okul koordinatörü hakkındaki görüşleri

Araştırmanın üçüncü alt problemi, “Öğretmen adaylarının uygulama sürecinde uygulama okul koordinatörü hakkındaki görüşleri nelerdir?” şeklinde ifade edilmektedir. Katılımcıların araştırma kapsamına alınan sorulara vermiş oldukları tepkilerle ilgili ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmen adaylarının okul koordinatörüne (okul yöneticisi) ilişkin görüşlerinin ortalama ve standart sapma değerleri

	\bar{X}	S.S.
18. Farklı sınıf öğretmenlerini gözlemlememize yardımcı oldu.	3,43	1,25
20. Uygulama faaliyetlerinin amacına uygun yürütülüp yürütülmediğini denetledi.	2,92	1,19
17. Öğretmenlik becerilerini öğrenip geliştirebileceğim bir ortam sağladı.	2,83	1,17
21. Uygulama öğretim elemanı ile sürekli iletişim içinde bulunarak uygulama faaliyetlerinin etkili yapılmasına katkıda bulundu.	2,80	1,26
19. Uygulama sürecinde ortaya çıkan problemlerin çözümünde etkili bir şekilde yardımcı oldu.	2,77	1,20
Genel Ortalama	2,95	

Tablo 3’deki bulgular incelendiğinde öğretmen adayları, okul koordinatörüyle ilgili olarak, öğretmenlik becerilerini öğrenip geliştirebilecekleri bir ortam sağlaması (2,83/orta); uygulama sürecinde ortaya çıkan problemlerin çözümüne yardımcı olması (2,77/orta); uygulama faaliyetlerini denetlenmesi (2,92/orta); uygulama öğretim elemanı ile iletişimde bulunması (2,80/orta) ile ilgili maddelere verdikleri tepkilerin orta düzeyde olduğu görülmektedir. Okul koordinatörünün farklı sınıf öğretmenlerini gözlemlemelerine yardımcı olması (3,43) ile ilgili olan maddeye ise öğretmen adayları olumlu düzeyde katıldıklarını belirtmişlerdir. Sonuç olarak öğretmen adaylarının, okul koordinatörü hakkındaki görüşleri (2,98) orta düzeydedir ve bu durumda uygulama sürecinde okul koordinatörlerinden de yeterli düzeyde bir rehberlik alamadıklarını gösterir.

1. Öğretmen adaylarının uygulama okulu, uygulama okulundaki etkinlikler ve uygulama dersine ilişkin beklentileri

Araştırmanın dördüncü alt problemi, “Öğretmen adaylarının uygulama okulu, uygulama okulundaki etkinlikler ve uygulama dersine ilişkin beklentileri nelerdir?” şeklinde ifade edilmektedir. Katılımcıların araştırma kapsamına alınan sorulara vermiş oldukları tepkilerle ilgili ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmen adaylarının uygulama dersine ilişkin beklentilerinin ortalama ve standart sapma değerleri

	\bar{X}	S.S.
22. Öğretmenlik uygulamaları başlangıcında ilgili tarafların bir araya gelerek bir seminer düzenlemelerini istiyorum.	3,94	1,23
23. Öğretmenlik uygulamasının köy okullarını da kapsamasını istiyorum.	3,94	1,38

24. Öğretmenlik uygulamasının mesleki yeterliliklerime daha fazla katkı sağlamasını istiyorum.	4,36	0,97
25. Öğretmenlik uygulamasının süresinin artırılmasını istiyorum.	3,25	1,35
26. Birden fazla uygulama sınıfında uygulama yapmak istiyorum.	3,98	1,06
27. Öğretmenlik uygulamasının fakültedeki çalışmalarımı aksatmamasını istiyorum.	4,08	1,24
28. Kaynaştırma uygulamaları hakkında yeterince bilgi almak istiyorum.	4,18	1,17
Genel Ortalama	3,96	

Tablo 4'deki bulgular incelendiğinde öğretmen adaylarının, uygulama dersine ilişkin beklentileri arasında; ilgili tarafların uygulama sürecinin başında toplanıp bir seminer düzenlemesi (3,94/olumlu); uygulamaların köy okullarını da kapsamaları (3,94/olumlu); birden fazla sınıfta uygulama yapmayı istemeleri (3,98/olumlu); uygulama çalışmalarının diğer çalışmalarını aksatmamasını istememeleri (4,08/olumlu); kaynaştırma uygulamaları hakkında yeterince bilgi almak istemeleri (4,18/olumlu) ile ilgili maddelere verdikleri tepkilerin olumlu düzeyde olduğu görülmektedir. Öğretmen adayları öğretmenlik uygulamasının süresinin uzatılması (3,25/orta) ile ilgili maddeye orta düzeyde katılmışlardır. Öğretmenlik uygulamasının mesleki yeterliliklerine daha fazla sağlanmasını istedikleri maddeye (4,36/çok olumlu) öğretmen adayları çok olumlu düzeyde katılmışlardır. Tablodaki maddelerin geneline bakıldığında uygulamaya ilişkin beklentilerinin (3,96) olumlu olduğu görülmektedir. Bu bölümde sorulan maddelere olumlu düzeyde katılan öğretmen adaylarının bu beklentilerinin okullarda gerçekleşmediği ve bu durumun da büyük bir eksiklik olduğu söylenebilir.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada, Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü son sınıfında öğrenim gören 89 öğretmen adayının uygulama dersine ilişkin görüşleri ve beklentileri tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının; uygulama öğretmeni, uygulama öğretim elemanı ve okul koordinatöründen orta düzeyde bir rehberlik aldıklarını ve bunun da yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırma, öğretmen adaylarının mesleki yeterliliklerinin ve becerilerinin gelişimine yönelik uygulama faaliyetleri ile ilgili beklentilerinin olumlu düzeyde olduğunu göstermektedir. Uygulama dersi öğretmen adaylarına mesleki bilgi, beceri ve deneyim kazandırır (Alaz & Birinci-Konur, 2009; Çimer & Çimer, 2002; Davran, 2006; Gökçe & Demirhan, 2005), Gökçe ve Demirhan'a (2005) ait çalışmada da, öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitimde uygulama dersleri ile mesleki yeterliliklerini artırma fırsatı bulduğuna vurgu yapılmıştır. Bu bağlamda hizmet öncesi eğitimin en önemli aşamalarından biri olan uygulama etkinliklerinde yaşanan sorunlar, amaçların gerçekleşme düzeyini düşüreceği söylenebilir.

Araştırma, sınıf öğretmeni adaylarının uygulama dersinde gerekli bilgi ve becerileri kazanmada, okula ve sınıfa uyum sağlamada, çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerini pratiğe dökmeye uygulama öğretmenin etkin ve yetkin bir şekilde kendilerine rehberlik edemediğini ortaya koymuştur. Öğretmen adayına rehberlik edecek uygulama öğretmenin, uygulama dersi hakkında yeterli bilgiye sahip, alanına hakim, model bir öğretmen olması uygulama dersinin amacına ulaşmasını olumlu yönde etkileyecektir. (Çimer & Çimer, 2002; Sarıçoban, 2008)

Uygulama öğretmenin uygulama dersi öncesinde yapılacak çalışma programını hazırlamada ve uygulamada yetersiz kalması, öğretmen adaylarına yönelik uygulama sürecini olumsuz yönde etkilediği araştırmanın ortaya koyduğu bir diğer bulgudur. Öğretmen adaylarının, uygulama okuluna giderken o güne ait çalışma programından habersiz gitmeleri olumsuz yönde etkilenmelerine neden olmaktadır. Öte yandan öğretmen adaylarının uygulama okuluna gitmeleriyle birlikte yapılan planlar öğretmen adaylarının hazırlıksız yakalanmasına, hatta hata yapmalarına yol açmaktadır. Nitekim Koroğlu, Başer & Güneş (2000) yaptıkları bir çalışmada

uygulama etkinliklerinin amaca uygun gerçekleştirilememesini, dönem etkinlik planlarının bazı uygulama öğretmenleri tarafından zamanında hazırlanmamasına ya da etkinliklerin kapsam ve işleyişinin yeterince kavranmamasına bağlar. Bu bağlamda uygulama faaliyetleri öncesi planlama aşamasının istenilen seviyede olmaması, öğretmen adaylarında zamanı verimli ve etkili kullanma becerisinin gelişimini olumsuz yönde etkileyeceği söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen bir başka bulgu da, uygulama sürecinde öğretmen adayları ne uygulama öğretmeninden ne de uygulama öğretim elemanından gerekli ve yeterli dönüt ve düzeltme alamamaktadırlar. Bu nedenle uygulama dersinde yapılan yanlışlar, yanlış olarak kalmakta ve bu durum öğretmen adayının mesleki becerilerini olumsuz yönde etkilemektedir. Uygulama öğretmenin yapacağı geribildirim, öğretmen adayının hatalarını görme ve düzeltme noktasında eğitim-öğretim faaliyetlerinin farkındalığını yaşamalarını sağlayacaktır. Oysaki gerek YÖK'ün (1998) fakülte-okul işbirliği kılavuzunda gerekse konuyla ilgili yapılan araştırmalarda (Beck & Kosnik, 2002, Paker, 2005, Sarıçoban, 2008, Eraslan, 2008) öğretmen adaylarına çalışmalarını hakkında tam ve dikkatli dönüt verilmesinin onların mesleki becerilerinin gelişiminde en önemli faktörlerden biri olduğu vurgulanmıştır.

Araştırmada ortaya çıkan bir başka sonuç, öğretmen adaylarının uygulama faaliyetlerindeki başarılarını artırma amacıyla uygulama öğretim elemanı, okul koordinatörü ve özellikle uygulama öğretmeni arasındaki iletişim, öğretmen adaylarının beklediği düzeyde olmamasıdır. Benzer problemlere çeşitli araştırmalarda da rastlanmıştır (Alaz ve Konur, 2009; Aydın ve Yeşilyurt, 2007; Can, 2001; Eraslan, 2008; Harmandar, Bayrakçeken, Kıncal, Büyükkasap ve Kızılkaya, 2000). Nitekim elde edilen bulgular ışığında uygulama süreciyle ilgili olarak öğretmen adayları, uygulama öğretim elemanı tarafından bilgilendirildikleri, ancak uygulama okullarında karşılaştıkları sorunlar dikkate alındığında yapılan bilgilendirmelerin yeterli olmadığı söylenebilir. Araştırma, öğretmen adaylarına yapılan bilgilendirmelerin, uygulama sürecinin işleyişi ve ders sorumlulukları ile sınırlı kaldığını göstermektedir. Fakülte-Uygulama Okulu arasında yeterli bir koordinasyon bulunmaması, okul idaresinin öğrencilerin ihtiyaçlarına ve sorunlarına yeterince cevap verememesi, öğrencilerin devam konusunda yeterince kontrol edilmemesi ve rehber öğretmenlerin Okul Deneyimi II uygulamasını kısmen de olsa bir yük gibi görmeleri, öğretim elemanlarının ve uygulama öğretmenlerinin ders yoğunlukları dolayısıyla öğretmen adaylarına tam anlamıyla rehberlik edemedikleri gibi benzer sorunlar pek çok araştırmada ifade edilmiştir (Anşın, 2002; Kiraz, 2002; Köroğlu, Başer & Güneş, 2000).

Araştırmada okul koordinatörlerinin uygulama faaliyetlerinin amacına ulaşmasına hizmet edecek ortamları hazırlamada, okul-fakülte koordinasyonunu sağlamada öğretmen adaylarına göre yetersiz kaldıkları görülmüştür. Ayrıca uygulama faaliyetlerinde karşılaşılan problemleri çözüme kavuşturmada okul koordinatörlerinin yetersiz kalışı, öğretmen adaylarını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu durum, okul koordinatörlerinin uygulama süreci hakkında bilgilendirilmediklerini göstermektedir. Ayrıca okul koordinatörleri tarafından uygulama faaliyetlerinin amacına uygun yürütülüp yürütülmediğini denetleme işi öğretmen adaylarının beklediği düzeyde gerçekleşmemektedir. Benzer sorunlar Köroğlu, Başer ve Güneş'in (2000) çalışmasında da belirtilmektedir.

Araştırmada ortaya çıkan bir diğer sonuç, öğretmen adaylarına göre uygulama dersinin amaçları dikkate alındığında uygulama faaliyetleri için öngörülen program süresi yeterli değildir. Öngörülen sürede uygulama faaliyetlerinde oluşabilecek olası zaman kaybını önlemek adına uygulama dersi ile ilgili herhangi bir teorik ders işlenmediği de ortaya çıkmıştır. Aydın ve Yeşilyurt (2007), Köroğlu Başer ve Güneş'in (2000) yaptığı çalışmalarda elde edilen bulgular da bu sonucu desteklemektedir.

Araştırmada öğretmen adaylarının, öğretmenlik uygulamaları başlangıcında ilgili tarafların bir araya gelerek seminer düzenlemelerini, öğretmenlik uygulaması faaliyetlerinin fakülte çalışmalarını aksatmamasını, uygulama faaliyetleri kapsamına köy okullarının da

girmesini, öğretmenlik uygulamasından daha çok tecrübe edinmeyi, birden fazla uygulama sınıfında uygulama yapmayı istedikleri ortaya çıkmıştır. Özellikle uygulama faaliyetlerinin köy okullarını kapsamı gerektiği hususunda Gündoğdu, (1998), Harmandar vd. (2000) ile Cansaran, İdil ve Kalkan'ın, (2006) çalışmaları da benzer bulguları içermektedir. Sınıf öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğunun köy okullarında ve birleştirilmiş sınıflarda görev yaptıkları düşünüldüğünde öğretmenlik uygulaması dersinin köy okullarını da kapsamı öğretmen adaylarına yaşantı zenginliği sağlayabilir. Bu anlamda İl Milli Eğitim Müdürlüğü-Fakülte eşgüdümünde merkez köy okullarının uygulama dersi faaliyetleri sahasına alınmasının yararlı olabileceği düşünülebilir. Tüm bu beklentiler öğretmen adaylarının kendilerini hizmet öncesi eğitimde mesleki bilgi ve becerilerini artırmaya, kendilerini bir öğretmen olarak hissetmeye dönük tutum beslediklerini göstermektedir.

Bu araştırmada öğretmen adaylarının uygulama dersinde kaynaştırma eğitimi alan öğrencilere yönelik faaliyetlere katılmak istedikleri de ortaya çıkmıştır. Nitekim Gözün ve Yıkılmış'ın (2004) bir çalışmalarında öğretmen adaylarının kaynaştırmaya yönelik bilgilendirme programının öğretmen adaylarının kaynaştırmaya yönelik tutumları üzerinde olumlu etkisinin olduğu bulunmuştur. Bu bağlamda uygulama faaliyetlerinde kaynaştırma eğitimi alan öğrencilere yönelik etkinliklerin yer alması öğretmen adaylarının pedagojik becerilerinin gelişimine de katkı sağlayabilir. Öğretmenlik uygulaması dersinde karşılaşılan sorunlar, uygulama sürecinde mesleki yeterliliklerini ve becerilerini geliştirmek isteyen öğretmen adaylarının mesleki tutum ve becerilerini olumsuz yönde etkilerken, birtakım yersiz kaygıların oluşmasına zemin hazırlamaktadır.

Sonuç olarak hizmet öncesi eğitimin en önemli aşamalarından biri olan öğretmenlik uygulaması dersinden öğretmen adaylarının etkili verim alabilmesi için ilgili tarafların üzerlerine düşen görevleri tam olarak yerine getirmeleri gerekmektedir. Bu hususlara dikkat edildiği takdirde öğretmenlik uygulaması dersi amacına ulaşacak ve öğretmen adaylarına mesleklerinde yararlanacakları birçok yaşantı zenginliği sağlayacaktır.

Öneriler

Öğretmen adaylarının uygulama dersine ilişkin görüşleri doğrultusunda yaşanan sorunları gidermek, uygulama faaliyetlerinin kalitesini artırmak için şu önerilerde bulunulabilir;

- Etkili bir fakülte-okul koordinasyonunda uygulama faaliyetlerinin yapılması öğretmen adaylarının motivasyonunu olumlu yönde etkileyebilir.
- Fakülte okul işbirliğinde uygulama faaliyetlerini planlama aşamasında öğretmen adaylarının uygulama öncesinde bilgilendirilmesi öğretmen adayının uygulama okuluna hazırlıklı gitmesini sağlayabilir.
- Öğretmen adaylarına uygulama faaliyetlerinin genel çerçevede tanıtılmasının yanı sıra öğretmen adaylarından sergilemeleri istenen kazanımların net bir şekilde ifade edilmesi, sürecin takibi, süreçle ilgili olarak haftalık dönüt ve düzeltmelerin uygulama öğretim elemanı ve uygulama öğretmeni eşgüdümünde yapılması uygulama dersinin amaçlarının gerçekleşmesine hizmet edebilir.
- Uygulama öğretmenlerinin, uygulama faaliyetlerinin öncesinde İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Fakülte koordinasyonunda düzenlenecek kısa süreli kurs ve seminerlerle, öğretmen adaylarına rehberlik etme konusunda bilgilendirilmesi uygulama dersinin verimliliğini artırabilir.
- Uygulama okul koordinatörlerine uygulama faaliyetlerinin yürütülmesinde üzerine düşen sorumluluklar uygulama öğretim elemanı tarafından somut bir şekilde ifade edilmesi, iki taraf arasında iletişim kanallarının uygulama faaliyetleri boyunca açık olmasını sağlayabilir.

- Uygulama kapsamına alınacak okulların tespitinde köy okullarının da dikkate alınması ve bu okullarda öğretmen adaylarının birleştirilmiş sınıflarla ilgili yaşantı kazanmaları öğretmenlik mesleğinin niteliklerinin gelişimini olumlu yönde etkileyebilir.
- Uygulama faaliyetleri arasında kaynaştırma eğitimi alan öğrencilere yönelik çalışmaların da yer alması öğretmen adaylarının pedagojik formasyon becerilerinin gelişimine katkı sağlayabilir.
- Uygulama faaliyetlerinin uygulama öğretmeni ve uygulama öğretim elemanı tarafından değerlendirilmesi aşamasında öğretmen adaylarına yönelik dönüt ve düzeltmelerin somut bir şekilde yapılması öğretmen adaylarını olumlu yönde güdüleyebilir.

Kaynaklar

- Alaz, A, & Birinci-Konur, K, (2009), *Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine yönelik deneyimleri*, 1, Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi, Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Anşın, S, (2002), Alan dışı Okul Deneyimi II uygulamasının kurumsal, yöntemsel ve güdüsel sonuçları, 09 Mayıs 2010 erişim: <http://www.e-sosder.com/?sayfa=dergilist&sayi=1>.
- Aydın, S,& Yeşilyurt, A, (2007), Öğretmen adaylarının “Okul Deneyimi II” dersine ilişkin görüşleri, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt:IV, Sayı:II, 75-90, <http://efdergi.yyu.edu.tr>,
- Azar, A, (2003), Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine ilişkin görüşlerin yansımaları, *Milli Eğitim Dergisi*, 159, 181-194.
- Baştürk, M., & Kızılkaya, S, (2003), *Okul uygulamaları el kitabı* (3, Baskı), Erzurum
- Beck, C & Kosnik, C, (2002), Components of a good practicum placement: Student teacher perceptions. *Teacher Education Quarterly*, 29(2), 81–98.
- Can, N. (2001). Öğretmenlik uygulamasının yönetimi ile ilgili yeni düzenlemenin getirdikleri ve yaşanan sorunlar. 24 Ağustos 2010, erişim http://sbe.erciyes.edu.tr/dergi/sayi_11_13_Niyazi_can.pdf
- Cansaran, A, İdil, Ö, & Kalkan, M, (2006), Fen Bilgisi eğitimi anabilim dallarındaki “Okul Deneyimi” uygulamalarının değerlendirilmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(1), 83-99,
- Çimer, A & Çimer, S, (2002), *Öğretmen adaylarının okullardaki uygulama öğretmenlerinin özellikleri hakkındaki görüşleri*, V, Ulusal Fen bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi,
- Davran, E, (2006), *İlköğretim kurumlarındaki öğretmenlik uygulamasının öğretmen adaylarının öğretmenlik yeterliliklerini kazanmaları üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi,
- Eraslan,A, (2008), Fakülte-okul işbirliği programı: Matematik öğretmeni adaylarının okul uygulama dersi üzerine görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 95-105.
- Gökçe, E, & Demirhan, C, (2005), Öğretmen adaylarının ve ilköğretim okullarında görev yapan uygulama öğretmenlerinin öğretmenlik uygulaması etkinliklerine ilişkin görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 38(1), 43-71.
- Gözün, Ö, & Yıkmış, A, (2004), Öğretmen adaylarının kaynaştırma konusunda bilgilendirilmelerinin kaynaştırmaya yönelik tutumlarının değişimindeki etkililiği, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(2), 65-77.
- Gündoğdu, K, (1998), *Öğretmenlik uygulaması çalışmaları ve bu çalışmalara Ağrı ili uygulama okulları ile Ağrı Eğitim Fakültesi'nden bir bakış açısı*. 7, Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi

(9-11 Eylül).

- Gürses, A., Bayrak, R., Yalçın, M., Açıkyıldız, M, & Doğar, Ç. (2005), Öğretmenlik uygulamalarında mikro öğretim yönteminin etkililiğinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 1-10.
- Hacıoğlu, F. (1990), *Öğretmenlik uygulaması modeli*, Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hacıoğlu, F & C. Alkan (1997), *Öğretmenlik uygulamaları: Öğretim teknolojisi*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Harmandar, M., Bayrakçeken, S., Kıncal, R, Y., Büyükkasap, E, & Kızılkaya ,S, (2000), Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesinde okul deneyimi uygulaması ve sonuçlarının değerlendirilmesi, *Milli Eğitim Dergisi*, 148, 3-6.
- Hesapçıoğlu, M. (2008), Modern eğitimde öğretmen rolleri ve öğretim işlevleri, *Öğretim ilke ve yöntemleri-eğitim programları ve öğretim*, (6, Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Karasar, N. (2002). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
- Katrançı, M. (2008), *Öğretmenlik uygulamasında uygulama okulu koordinatörleri ve uygulama öğretmenlerinin görev ve sorumluluklarını yerine getirme düzeyleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi.
- Kılıç, D, (2009). *Eğitim bilimine giriş*, (1,Basım). Ankara: Nobel Yayınları.
- Kiraz, E, (2002). Öğretmen adaylarının hizmet öncesi mesleki gelişiminde uygulama öğretmenlerinin işlevi, *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 2(1), 183-196.
- Koroğlu, H, Başer, N, & Güneş, Y, (2000), Okullarda uygulama çalışmalarının değerlendirilmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 85-95.
- Küçükahmet, L, (1993), *Öğretmen yetiştirme (programları ve uygulamaları)*. Ankara: Gazi Üniversitesi Basımevi.
- Küçükahmet, L, (2002), *Öğretmenlik mesleğine giriş* (4, Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- MEB (2000), *Eğitim ve Eğitim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınevi.
- Öğretmen Adaylarının Milli Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim-öğretim kurumlarında yapacakları öğretmenlik uygulamasına bağlı yönerge (1998). Ankara: MEB.
- Özkılıç, R., Bilgin, A, & Kartal H., (2008), Öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*, 7(3), 726-737, 19, Nisan, 2010, [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>,
- Paker, T, (2005), Öğretmenlik uygulamasında öğretmen adaylarının uygulama öğretmeni ve uygulama öğretim elemanının yönlendirmesiyle ilgili karşılaştıkları sorunlar. *XIV, Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, 1, 617-620.
- Sarıçoban, A, (2008), Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine ilişkin uygulama öğretmenleri ve öğretmen adaylarının görüşleri, *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 28, Sayı 3, 31-55
- Sevim, S, (2002), *Eğitim fakültesi-uygulama okulu işbirliği kapsamında yürütülen öğretmenlik uygulaması ve uygulamada karşılaşılan güçlükler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Şişman, M, & Acat, B, (2003), Öğretmenlik uygulaması çalışmalarının öğretmenlik mesleğinin algılanmasındaki etkisi, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 235-250.
- YÖK (1998), *Fakülte-okul işbirliği kılavuzu*. Ankara: Yüksek Öğretim Kurulu Yayınları.
- YÖK (2007), *Öğretmen yetiştirme ve eğitim fakülteleri (1982-2007)*. Ankara: Yüksek Öğretim Kurulu Yayınları.